

สรุปการฟังบรรยาย โครงการกฎหมายนำรัฐเพื่อประชาชน
เรื่อง “การพระราชสงครามทวีปยุโรป : พระบรมราชาบายในรัชกาลที่ 6
เพื่อพัฒนาการด้านกฎหมายในประเทศไทย”
วันศุกร์ที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บรรยายโดย ผศ.ดร.ชัชพล ไชยพร

แม้ว่าหัวข้อการเสวนาในครั้งนี้จะกล่าวว่าเป็นเรื่องของกฎหมายนำรัฐฯ แต่ตลอด 3 ชั่วโมงที่ได้รับฟังการบรรยาย เรื่องราวที่ผู้บรรยายได้ให้ความรู้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวบริบททางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการทำความเข้าใจในเชิงลึกถึงที่มาที่ไปของเหตุการณ์สำคัญในอดีตคือ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้บรรยายได้อธิบายถึงบริบทของสังคมไทยในนับแต่อดีต โดยเฉพาะโลกทัศน์ของคนยุคโบราณที่นำไปสู่แบบแผนของสังคมในอดีตทั้งในระดับเล็กๆ ได้แก่การดำรงชีวิตของคนในสังคมรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประเทศเพื่อนบ้าน การสงครามและการแสดงความเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคผ่านวิธีการและสัญลักษณ์ต่างๆ อันเป็นอัตลักษณ์ของรัฐโบราณในซีกโลกตะวันออก การปูพื้นความเข้าใจเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เข้าฟังเกิดความเข้าใจในบริบทของสังคมไทยและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในยุคสมัยนั้นๆ ได้มากขึ้นและนำไปสู่การทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ โดยไม่ใช่สายตาของคนในยุคปัจจุบันไปทำความเข้าใจหรือตัดสินเรื่องราวซึ่งอาจจะนำไปสู่ความเข้าใจบริบทสังคมในอดีตคลาดเคลื่อน หลังจากการปูพื้นฐานความเข้าใจในโลกทัศน์และกระบวนทัศน์ของสังคมในยุคก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 แล้วผู้บรรยายได้อธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงกระแสสังคมโลกตะวันตกที่เข้ามาয়ภูมิภาคนี้ผ่านลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งการเข้ามาของชาติตะวันตกผ่านลัทธิจักรวรรดินิยมนี้ได้นำพาเอาวัฒนธรรมและโลกทัศน์แบบใหม่เข้ามาয়ภูมิภาคแถบนี้โดยเฉพาะความเป็น “รัฐชาติ” (Nation State) สิ่ง queผู้บรรยายชี้ให้เห็นคือการที่รัฐและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เฉียงใต้จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงนี้ให้ได้ โดยผู้บรรยายได้เล่าให้ฟังถึงสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงทำคือการเรียนภาษาอังกฤษและยอมทำสัญญาทางการค้ากับอังกฤษ แม้นัยหนึ่งคือความเสียเปรียบทางการค้าที่สยามมีต่อประเทศอังกฤษ แต่ในด้านคือการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่คือทุนนิยม และการปรับตัวของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในการคานอำนาจของมหาอำนาจฝรั่งเศสและอังกฤษ โดยการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับรัสเซีย

สิ่ง queผู้บรรยายชี้ให้เห็นคือ ความสามารถของผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำพาให้ประเทศผ่านวิกฤติหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ เกี่ยวกับเหตุการณ์การพระราชสงครามในครั้งนี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากพระวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โดยผู้บรรยายเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีการเตรียมพระองค์อย่างไรในการที่จะก้าวขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ในช่วงการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของโลกจากโลกเก่าสู่โลกใหม่ พระองค์ทรงเห็นถึงปัญหาของสยาม ณ ขณะนั้นซึ่งมีทั้งปัญหาภายในคือ การยึดติดกับกระบวนทัศน์แบบเก่า ระบบการทำงานแบบเก่าที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากรัชสมัยที่ยาวนานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความรู้ความเข้าใจโลกสมัยใหม่ของคนไทยยังค่อนข้างน้อยทั้งในระดับของเจ้านายและขุนนางที่รับราชการต่างๆ และคนทั่วไปในสังคม การไม่รู้กฎหมายของคนไทย การตกค้างของระบบอุปถัมภ์ที่ยังคงมีอยู่ในขณะที่ปัญหาภายนอกประเทศคือ การเข้ามาของชาติมหาอำนาจตะวันตก การรบการสงครามแบบใหม่ และที่

สำคัญคือ สถานภาพของสยามในสังคมโลก ตัวตนของประเทศสยามในสายตาของนานาชาติอารยประเทศ อันมีผลต่อความเสียเปรียบที่สยามมีต่อนานาชาติประเทศ สิ่งที่พระองค์ต้องทรงทำคือการแก้ปัญหาเหล่านี้ สิ่งที่พระองค์ทรงทำคือ ทรงเผยแพร่ความคิดของพระองค์ผ่านสื่อต่างๆ อาทิ บทความในหนังสือพิมพ์ บทละคร เพื่อให้คนไทยในสมัยนั้นได้รู้จักชาวคราวและเรื่องราวของโลกภายนอกมากขึ้น พระองค์ยังทรงออกกฎหมายบังคับการศึกษาโดยเริ่มจากระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของการศึกษาก่อน แล้วจึงออกกฎหมายบังคับการศึกษาในระดับขั้นที่ต่ำลงมาเพื่อเป็นการบังคับทางอ้อมให้คนไทยเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น และเมื่อยุโรปเกิดมหาสงครามขึ้นซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อของสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงเป็นโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะใช้สถานการณ์นี้ประกาศตัวตนของสยามให้นานาชาติอารยประเทศได้รับรู้ พระองค์ทรงเตรียมการมากมายจนท้ายที่สุดทหารอาสาจากกองทัพสยามได้เข้าไปร่วมรบกับสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้ร่วมสวนสนามฉลองชัยชนะที่กรุงปารีส ลอนดอนและบรัสเซลส์ อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการที่สยามเป็นที่ยอมรับในฐานะประเทศหนึ่งของโลก

และจากความสำเร็จในครั้งนี้นี้จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยยุคต่อๆ มาอย่างมากมาย อาทิ การสร้างระบบกฎหมายสมัยใหม่ การแก้ไขสนธิสัญญาการค้าที่ไม่เป็นธรรมและการได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศและการนำสยามเข้าสู่สังคมโลกอย่างสง่างาม

จากการไปร่วมฟังการบรรยายในครั้งนี้นี้ทำให้ได้รับความรู้มากมาย โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับบริบทของสังคมไทยในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับเข้ามาของระบอบราชาธิปไตยใหม่ ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ในระดับชั้นม.5 ด้วยข้อมูลความรู้ที่ได้ฟังการบรรยายทำให้ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจในบริบทสังคมในยุคนั้นและวิธีการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เพื่อรับมือกับกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และคิดต่อยอดว่าในหลายๆ ประเด็นที่ได้รับฟังจะนำมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นม.5 ได้อย่างแน่นอน

นอกจากนี้ สิ่งที่ได้สังเกตเห็นอีกอย่างคือ การเรียนรู้ที่แท้จริงคือการเข้าใจในแก่นสาระของเรื่องราวต่างๆ และทะเลาะรอบของคำว่า “วิชา” สามารถนำข้อมูลความรู้ที่ได้มาประมวล สังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงที่มาที่ไปของเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แม้ว่าอาจารย์ผู้บรรยายเป็นอาจารย์ทางด้านนิติศาสตร์ แต่สิ่งที่ท่านได้บรรยายแสดงให้เห็นว่า การจะทำความเข้าใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจในบริบท ปัจจัยต่างๆ ที่แวดล้อมเหตุการณ์นั้น สิ่งที่ท่านเล่าให้ฟังจึงแสดงถึงภูมิรู้และความเข้าใจในบริบททางประวัติศาสตร์ของสังคมไทยอย่างแท้จริง เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกซึ่งเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ในสังคมไทย สิ่งที่ผู้บรรยายพยายามสอดแทรกคือ การศึกษาและทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์จะทำให้เราเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างแท้จริง สิ่งสำคัญในการศึกษาจึงเป็นเรื่องของฝึกฝนกระบวนการคิด การเข้าไปทำความเข้าใจถึงเหตุผล ที่มาที่ไปของเหตุการณ์ หาใช่เรื่องของการท่องจำยึดติดกับข้อมูลที่บอกเล่าอย่างตายตัวถึงเหตุการณ์ในอดีตโดยเฉพาะเรื่องการรบ การเสียกรุงอย่างที่มักจะสอนกันในโรงเรียนมาโดยตลอด เพราะการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ก็จะสร้างภาพความขัดแย้งให้กับคนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เราไม่สามารถทำความเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ได้อย่างแท้จริง

น.ส.เพียงฤทัย นนธ์ธนาภิชา

หมวดสังคมศึกษา